

Onaltılar Manifestosu

Pyotr Kropotkin

28.02.1916

İçindekiler

Meydan Gazetesi Önsözü	3
Onaltılar Manifestosu	5

Meydan Gazetesi Önsözü

Tarih boyunca pratikten gelişen birçok olay ve durum karşısında, birçok farklı düşünce ortaya çıkmıştır. Bu düşünceler kimi zaman sahiplenilmiş, kimi zaman ise bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde çarptırılmıştır. Bu düşünsel aşamalar, tarihsel süreç içerisinde ortaklaşmalara ve ayrışmalara da neden olmuştur.

Anarşist yoldaşlardan Pyotr Kropotkin'in de imzacıları arasında olan ve 1916 yılında yayımlanan Onaltılar Manifestosu, işte tam da böyle bir aşamayı yaratmıştır. 1. Dünya Savaşı'na karşı kaleme alınan bu manifesto, yanlış yorumlanmasıyla, anarşist düşünürler arasında bir tartışma yaratmıştır. 1. Dünya Savaşı'nın başlamasından tam iki yıl sonra kaleme alınan bu manifesto, başta Kropotkin olmak üzere, 15 anarşist yoldaşın imzasıyla yayılanmış ve geniş çevrelerde yankı bulmuştur.

Onaltılar Manifestosu açık ve net bir şekilde devletlerarası başlatılan ve halkların katliamıyla sonuçlanacak 1. Dünya Savaşı'na karşı olunduğu ve bu savaşın ancak devletlerin terörüne karşı direnerek sonlandırılabileceğini belirtirse de, dönemin kimi anarşist düşünürleri tarafından farklı yorumlanmıştır.

Manifestoya karşı “Cenevre Anarşist-Komünistler Grubu” adıyla, imzacıları arasında Alexander Berkman, Emma Goldman, Errico Malatesta gibi anarşist yoldaşların da bulunduğu bir eleştiri yayımlanmış ve Onaltılar Manifestosu’na ağır eleştiriler getirilmiştir. Kropotkin’in militarist, savaş yanlısı gibi ithamlarla eleştirildiği bu metin, anarşist düşünürler arasında da tartışma konusu olmuştur.

Kropotkin, Onaltılar Manifestosu’nda Alman işgalci kuvvetlerin saldırılarının, yaratılmak istenen devletsiz, sınırsız ve özgür dünya önündeki en büyük tehdit olduğunu ve bu tehdide karşı direniş göstermenin önemini vurgularken aynı zamanda Alman devletine karşı savaşın, tüm devletlere karşı verilen bir savaş olduğunu söylemiş, anarşistlerin var olan bu savaşa karşı direniş göstermesinin, bütünlüklü olarak devlet terörüne karşı bir direniş olduğunu açıklamıştır.

Tıpkı Bakunin’in yaptığı gibi, Kropotkin’in de Alman devletinin ve Alman faşizmin geçmişte olduğu gibi tekrar durdurulması gerektiğini bu yüzden anarşistlerin de savaşa girmelerini, bunun kaçınılmaz bir gerçek olduğunu söylediği Onaltılar Manifestosu, işte tam da bu noktada “Kropotkin’in savaş çağırıcılığı” iddiasıyla, birçok anarşistin hedefinde olmuştur.

Günümüzde ekonomik ve siyasi çıkarlara bağılı olarak savaş dengelerinin değıştığını göz önünde bulundurursak, Alman devletinin de 1. Dünya Savaşı planıyla aynı kaygıyı güdererek birçok coğrafyayı işgal edeceğini ve halkları katledeceğini görmek çok da zor değıil.

Onaltılar Manifestosu'nun üzerine ilerletilen tartışmaların, içinde bulunduğumuz coğrafyanın anarşist mücadelesine de katkıda bulunacağını düşünerek, ilk kez Türkçe'ye çeviriyoruz. Anarşizm tarihi içerisinde bir tartışma konusu olan bu manifestonun, 1. Dünya Savaşı'na karşı geliştirilen anarşist perspektifi ve yazıldığı dönemde yarattığı etkiyi dikkate alarak yayımladığımız bu çeviriyle birlikte, "Anarşizmin Teori ve Pratik Tartışmaları" yazı dizimizi de başlatmış oluyoruz.

Onaltılar Manifestosu

Her yerden sesler, bir an önce barışın sağlanabilmesi için yükseliyor. Yeterince kan döküldüğünü, yeterince yıkım olduğunu ve her koşulda bunun bitmesi gerektiği söyleniliyor. Bizler herkesten çok ve uzun süredir, gazetelerimizde, halkların aralarındaki savaşa ve imparatorluğun ya da cumhuriyetçiliğin maskesi altında gülünç duruma düşen militarizme

karşıyız. Ayrıca tartışılan barış esasları, Avrupalı işçiler tarafından evrensel bir kongre sonrası belirlenseydi memnun olurduk. Üstelik Alman halkı Ağustos 1914'te topraklarını korumak için hareket edildiğine inanmış olsa bile, bu halkın aslında fetih savaşları için aldatılmış olduklarını fark etmeleri için zamanları vardı.

Aslında Alman işçilerin gruplarında en az çalışmış Almanlar, çok veya az ilerlemiş olanlar, şimdi anlamak zorundalardır ki Fransa'nın, Belçika'nın ve Rusya'nın bu istila planları çok önceden hazırlanmıştır ve eğer savaş 1875, 1886, 1911 ya da 1913'te patlak vermediyse bunun nedeni uluslararası ilişkilerin daha elverişli olmaması ve de askeri güçlerin Almanya'ya yeterince zafer vaat edememesidir (tamamlanacak olan stratejik hatlar, Kiel Kanalı'nın genişletilmesi, mükemmelleştirilmesi gereken büyük kuşatma topları). Ve şimdi, yirmi aylık savaş sürecinin ve korkunç kayıpların ardından, Alman ordularının istilalarının savunulacak olmadığı görülmelidir. Daha bile önemli olarak farkında olunmalıdır ki, fethedilen yerlere katılıp katılmamayı dile getirmek, her bölgenin halkına düşmektedir (Fransa, Avusturya-Macaristan yenilgisi sonrasında, 1859'da farkına varmıştır).

Eğer Alman işçiler durumu bizim anladığımız ve zaten zayıf bir azınlık olan sosyal demokratların an-

ladığı gibi anlamaya başlasalardı, barışla ilgili tartışmaların başlayabilmesi adına ortak bir zemin bulunabilirdi. Fakat ilhak etmeyi kesinlikle reddettiklerini bildirmeleri ya da onayladıklarını bildirmeleri; böylece istilacı ülkeler üzerinde vergi alma hakkından vazgeçmeleri, istilacıların komşu ülkelere verdiği maddi zararı Alman devletinin ödeme zorunluluğunun farkına varmaları ve ticaret anlaşması adı altında ekonomik bağımlılığı zorla kabul ettirmek istememeleridir. Ne yazık ki günümüze kadar Alman hakkında bir uyanış belirtisi göremiyoruz.

Zimmerwald Konferansı hakkında konuştuk fakat bu konferansta eksik olan temel, Alman işçilerin tanıtımıydı. Yaşamın Almanya'da pahalı olmasından kaynaklı birçok ayaklanma olayları görmekteyiz. Ama bu ayaklanmaların büyük savaşlarla sürelerini etkilemeden paralellik gösterdiğini unutuyoruz.

Bu zamanlarda Alman hükümeti tarafından alınan hükümler, yeni saldırıların ilkbahar dönüşüne hazırlandığını kanıtlamaktadır. Ama nasıl ki müttefiklerin ilkbaharda yeni ordularla, yeni ekipmanlarla, öncelere göre daha güçlü toplarla karşı koyacağını bildiğinden, müttefik halkların arasında geçimsizlik ekmeye çalışmaktadır. Ve bu amaçla savaşın kendisi kadar eski bir araç kullanmakta, yalnızca orduların ve ordu sahiplerinin karşı koyabileceği gelecek barış söylentilerini yaymaktadır. Bülow ve sekreterleri

İsviçre’de kaldıkları son günlerde, bu uygulamaya tabii tutulmuştur.

Ama hangi koşullar altında barışın bitirilmesini öneriyor?

Neue Zuercher Zeitung’a göre -ki buna resmi gazete olan Nord-deutsche Zeitung da karşı çıkmıyor- Belçika’nın büyük bir kısmı boşaltılacak, ama bir şartla: Ağustos 1914’te olduğu gibi Alman askerlerinin geçişinin engellenmeyeceğine dair sözler verilmesi gerekiyor. Peki, bu sözler ne olacak? Belçika’daki kömür madenleri? Kongo? Kimse söylemiyor. Ama yıllık büyük bir katkıda bulunulması, şimdiden arz ediliyor. Fransa’da fethedilen topraklar geri verilecek ki buna Lorraine’in Fransızca konuşulan kısmı da dâhil. Ama karşılığında, Fransa, 18 milyarlık Rus borçlarını Alman devletine aktaracak. Bu 18 milyarlık “katkı”yı Fransız tarım ve endüstri işçileri geri ödemek durumunda kalacak, çünkü sonuçta vergileri onlar ödüyor. Kendi emekleriyle oldukça zengin bir hale getirdikleri on bölüm için 18 milyar verilecek, ama bu bölümler kendilerine harap edilmiş bir şekilde geri verilecek.

Almanya’da barışın koşullarıyla ilgili ne düşünüldüğüne gelecek olursak, bir olgu kesin: Burjuva basını ülkeyi, Belçika ve Kuzey Fransa’nın bazı kesimlerinin topraklarına katılacağı fikrine hazırlıyor. Ve Almanya’da bu fikre karşı çıkma kapasitesine ait her-

hangi bir güç yok. Bu “fetih”e karşı ses çıkarması gereken işçiler bunu yapmıyor. Sendikalı işçiler kendilerinin emperyalist ateşi tarafından yönetilmesine izin verirken, hükümetin barışla ilgili kararları üstünde herhangi bir etkiye sahip olmak için fazla zayıf olan sosyal demokrat partisi -bütün bir kitleyi temsil etse dahi- kendisini bu konuda ikiye ayırmış buluyor ve partinin çoğunluğu hükümeti destekliyor. Alman İmparatorluğu, 18 aydır ordularının Paris’ten 90 kilometre uzakta olduğunun bilinci ve yeni fetihler hayal eden Alman halkının desteğiyle birlikte neden çoktan yapılan fetihlerden bir çıkar elde edemeyeceğini göremiyor. Kendisini istediği zaman Fransa’ya saldırabilmesi, kolonilerini ve öbür bölgelerini alabilmesi ve *direnış*inden artık korkmamasını sağlayacak yeni silahları alabilmesi için yeni milyarlarını kullanabileceği barış koşullarını dikte edecek kudrette buluyor.

Şu noktada barıştan bahsetmek, tam anlamıyla Alman devletinin, Bülow’un ve ajanlarının oyununa alet olmak olur. Bize gelince, biz kesinlikle bazı yoldaşlarımızın Almanya’nın kaderini yönetenlerin barışçıl eğilimlerine dair sahip olduğu illüzyonları paylaşmayı reddediyoruz. Biz tehlikenin direk yüzüne bakmayı tercih ediyoruz ve bu tehlikeyi engellemek için ne yapabileceğimizi araştırıyoruz. Tehlikeyi görmezden gelmek, onu arttırmak demektir.

Alman saldırısının yalnızca kurtuluşa dair ümitlerimize karşı bir tehdit olmakla kalmayıp, bütün insan evrimine karşı da bir tehdit olduğunun fazlasıyla farkındayız. Bundan ötürüdür ki bizler, anarşistler, anti-militaristler, savaş düşmanları, barışın ve kardeşliğin tutkulu savunucuları olarak *direniş*ten yanayız ve bu yüzdendir ki kendimizi, kendi kaderimizi, halkın geri kalanından ayırmak zorunda hissetmedik. Bu halkın müdafaasını kendi ellerine alıp ilgilencesini görmeyi tercih ettiğimiz gerçeği üstünde durmanın, gerekli olmadığı kanısındayız. Bunun imkânsız olmasıyla beraber, değıştirilemeyecek olanın acısını çekmek dışında yapılabilecek bir şey yoktu. Ve savaşanlarla birlikte iddia ediyoruz ki, Alman halkı en mantıklı kavramlar olan hak ve adalete geri dönerek Pangermanist politik hâkimiyetin projelerinin enstrümanı olmayı reddetmediği sürece, barış söz konusu bile olamaz. Şüphesiz, savaşa, cinayetlere rağmen, bizler enternasyonalist olduğumuzu ve halkların birleşimi ile sınırların yok olmasını istediğimizi unutmuyoruz. Ama biz halkların (Alman halkı dâhil) uzlaşmasını istediğimizden ötürüdür ki, özgülüğe dair tüm ümitlerimizin mahvoluşunu temsil edecek bir saldırganı karşı direnmeleri gerektiğini düşünüyörüz.

45 yıl boyunca Avrupa'yı uçsuz bucaksız ve sağlamlaştırılmış bir kamp haline getiren bir parti kendi

koşullarını dikte edebiliyorken, barıştan bahsetmek bizlerin yapabileceği en büyük hata olur. Direnmek ve onun planlarını alaşağı etmek, akli yerinde olan Alman halkına yolu açmak ve bu partiden kurtulmasını sağlamak için gerekli olanları tedarik etmektir. Alman yoldaşlarımız bilsinler ki, bu iki taraf için de avantajlı olan tek sonuçtur ve bizler kendileriyle işbirliği yapmak için hazırız.

Olaylardan sonra yayımlanan bu bildiri, Fransa ve yabancı basında yayınlanacağından dolayı ancak on beş yoldaşımız bu bildiriye onaylamıştır: Christian Cornelissen, Henri Fuss, Jean Grave, Jacques Guérin, Pierre Kropotkine, A. Laisant. F. Le Lève (Lorient), Charles Malato, Jules Moineau (Liège), A. Orfila, Hussein Dey (Cezayir), M. Pierrot, Paul Reclus, Richard (Cezayir), Tchikawa (Japonya), W. Tcherkesoff.

Anarşist Kütüphane

Pyotr Kropotkin
Onaltılar Manifestosu
28.02.1916

Meydan Gazetesi
Çeviri: Furkan Çelik, İrem Taştan

tr.anarchistlibraries.net